

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ
ΠΑΤΡΩΝ
UNIVERSITY OF PATRAS

ΑΝΟΙΚΤΑ ακαδημαϊκά
μαθήματα ΠΠ

Αρχαίο ελληνικό δράμα: Ευριπίδης

Ενότητα: 22. Ερμηνευτικές παρατηρήσεις των στίχων 1231-1419 της *Μήδειας*

Μενέλαος Χριστόπουλος

Τμήμα Φιλολογίας

Άδειες Χρήσης

- Το παρόν εκπαιδευτικό υλικό υπόκειται σε άδειες χρήσης Creative Commons.
- Για εκπαιδευτικό υλικό, όπως εικόνες, που υπόκειται σε άλλου τύπου άδειας χρήσης, η άδεια χρήσης αναφέρεται ρητώς.

Χρηματοδότηση

- Το παρόν εκπαιδευτικό υλικό έχει αναπτυχθεί στα πλαίσια του εκπαιδευτικού έργου του διδάσκοντα.
- Το έργο «**Ανοικτά Ακαδημαϊκά Μαθήματα στο Πανεπιστήμιο Πατρών**» έχει χρηματοδοτήσει μόνο τη αναδιαμόρφωση του εκπαιδευτικού υλικού.
- Το έργο υλοποιείται στο πλαίσιο του Επιχειρησιακού Προγράμματος «Εκπαίδευση και Δια Βίου Μάθηση» και συγχρηματοδοτείται από την Ευρωπαϊκή Ένωση (Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο) και από εθνικούς πόρους.

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ & ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

1. Σκοποί ενότητας.....	4
2. Περιεχόμενα ενότητας	4
3. Ερμηνευτικά σχόλια στους στ. 1231-1419 της <i>Μήδειας</i>	5
4. Ενδεικτική βιβλιογραφία	7

1. Σκοποί ενότητας

Η ενότητα στοχεύει στην παροχή βασικών πληροφοριών για την ερμηνεία των στίχων 1231-1419 της *Μήδειας*, που αποτελεί το βασικό αντικείμενο μελέτης του μαθήματος.

2. Περιεχόμενα ενότητας

Κάθε ενότητα περιλαμβάνει ερμηνευτικά σχόλια σε στίχους της *Μήδειας*. Η παρούσα ενότητα εστιάζει στους στίχους 1231-1419.

3. Ερμηνευτικές παρατηρήσεις στους στ. 1231-1419 της *Μήδειας*

- **Στ. 1231-1232:** Ο Χορός, μετά την περιγραφή του θανάτου του Κρέοντα και της κόρης του, παρατηρεί ότι την ημέρα αυτοί οι θεοί επεφύλαξαν πολλές συμφορές. Βέβαια, η μεγαλύτερη συμφορά, ο φόνος των παιδιών, πρόκειται να ακολουθήσει.
- **Στ. 1238-1241:** για μία ακόμη φορά ο Ευριπίδης υπενθυμίζει την εκδοχή του μύθου, σύμφωνα με την οποία τα παιδιά της Μήδειας δολοφονούνται από τους Κορίνθιους. Η εκδοχή αυτή δεν έχει εξηγηθεί ποτέ κατά την διάρκεια του έργου, αλλά αποτελεί έναν από τους λόγους, που οδηγούν την Μήδεια στην εκτέλεση του σχεδίου της.
- **Στ. 1242-1250:** στα τελευταία λόγια που εκφωνεί η Μήδεια πριν τον φόνο των παιδιών, προσπαθεί να δώσει δύναμη στον εαυτό της, προκειμένου να πραγματοποιήσει το φρικτό της έργο. Είναι ενδιαφέρον το γεγονός ότι στο σημείο αυτό δεν έχει αποβάλει την μητρική τρυφερότητα, πράγμα που καθιστά τραγικότερη την θέση της. Παρότι δε σε όλο το έργο προσπαθούσε να υιοθετήσει τον ανδρικό κώδικα συμπεριφοράς, ο λόγος της εδώ κλείνει με την φράση *δυστυχής δ' ἐγὼ γυνή*, η οποία την τοποθετεί ανάμεσα στις άλλες γυναίκες.
- **Στ. 1251-1270:** στο πρώτο στροφικό ζεύγος του πέμπτου στασίμου ο Χορός απευθύνει δύο εκκλήσεις: με την στροφή απευθύνεται στην Γη και τον Ήλιο, παππού της Μήδειας, για να εμποδίσουν τον φόνο που πλησιάζει. Η αντιστροφή απευθύνεται στην ίδια την Μήδεια, την οποία τα μέλη του Χορού παρακαλούν να ματαιώσει την πράξη της, προειδοποιώντας για τις βαριές συνέπειες που περιμένουν τους δολοφόνους μελών της οικογένειάς τους.
- **Στ. 1273-1292:** με τα λόγια του Χορού μπλέκονται στο δεύτερο στροφικό ζεύγος οι κραυγές των παιδιών, που ακούγονται από το εσωτερικό του σπιτιού, καθώς τα δολοφονεί η μητέρα τους. Ο Χορός περιορίζεται στο να αναρωτιέται αν πρέπει να επέμβει, χωρίς τελικά να κάνει καμμία ενέργεια. Η αντιστροφή αναφέρεται στο μυθολογικό παράδειγμα της επίσης μητροκτόνου Ινώς, σε μια εκδοχή επινοημένη μάλλον από τον Ευριπίδη.
- **Στ. 1293-1305:** στην σκηνή εμφανίζεται ο Ιάσοντας, ο οποίος ρωτά τις γυναίκες του Χορού που βρίσκεται η Μήδεια. Προειδοποιεί ότι η τιμωρία της Μήδειας πλησιάζει, ενώ σημειώνει ότι δική του έννοια είναι τα παιδιά, τα οποία ήρθε να προστατεύσει από την εκδίκηση των συγγενών του Κρέοντα.
- **Στ. 1306-1313:** ο Χορός αποκαλύπτει χωρίς καθυστέρηση τον φόνο των παιδιών στον Ιάσωνα. Η ταραχή του από το φρικτό νέο προκαλεί σύγχυση, που τον οδηγεί στην απρόσμενη και άσκοπη ερώτηση αν ο φόνος έγινε μέσα ή

έξω από το σπίτι (ρεαλιστικός απεικόνιση). Τελικά, δίνει εντολή στους υπηρέτες που βρίσκονται στο εσωτερικό του σπιτιού να ανοίξουν την πόρτα.

- **Στ. 1321-1322:** Η Μήδεια εμφανίζεται πάνω από την σκηνή με την βοήθεια μηχανήματος, πάνω σε ιπτάμενο άρμα, στο οποίο έχει αποθέσει τα σώματα των παιδιών της.
- **Στ. 1323-1350:** η εμφάνιση της Μήδειας προκαλεί το ξέσπασμα του Ιάσονα, ο οποίος επαναλαμβάνει για μια τελευταία φορά της κατηγορίες του εις βάρος της, οι οποίες τις περισσότερες φορές αποδίδουν ευθύνη και στον ίδιο: αυτός την οδήγησε από την Κολχίδα στην Ελλάδα, παρότι από τότε φάνηκε η προδοτική και δολοφονική φύση της (πρόδωσε τον πατέρα της και σκότωσε τον αδελφό της). Τελικά, σκότωσε τα παιδιά της επειδή ο σύζυγός της την εγκατέλειψε. Ο Ιάσονα υποστηρίζει ότι καμμία Ελληνίδα δεν θα προέβαινε σε μια τέτοια πράξη, τονίζοντας ακόμη μια φορά την βάρβαρη καταγωγή της Μήδειας.
- **Στ. 1351-1360:** οι χαρακτηρισμοί *λέαινα*, *τῆς Τυρσηνίδος Σκύλλης ἔχουσα ἀγριωτέραν φύσιν*, *αἰσχροποῖός*, *τέκνων μαιφόνος*, που ο Ιάσωνας απευθύνει στην Μήδεια δεν φαίνεται να έχουν καμμία επίδραση πάνω της. Διατηρεί την ψυχραιμία της, γνωρίζοντας ότι η εκδίκησή της εις βάρος του έχει πλέον ολοκληρωθεί.
- **Στ. 1361-1374:** με την μορφή της στιχομυθίας, οι δύο χαρακτήρες ανταλλάσσουν κατηγορίες σχετικά με το ποιός από τους δύο φέρει την ευθύνη για τον θάνατο των παιδιών. Και σε αυτήν την έντονη συνομιλία, η Μήδεια εξακολουθεί να διατηρεί την ψυχραιμία της.
- **Στ. 1379-1383:** όπως συνηθίζει, ο Ευριπίδης ολοκληρώνει το έργο με την επεξεργασία ενός γνωστού αιτιολογικού μύθου. Εδώ, η Μήδεια υποστηρίζει ότι θα ενταφιάσει τα παιδιά στο ιερό της Ἴρας Ακραιάς, ενώ θα καθιερώσει γιορτή προς τιμήν των παιδιών στην Κόρινθο. Φαίνεται ότι στον προγενέστερο μύθο, στον οποίο τα παιδιά δολοφονούνται από τους Κορίνθιους, η εορτή προς τιμήν τους είχε εξαγνιστικό χαρακτήρα.
- **Στ. 1384-1388:** Η Μήδεια αναφέρει ότι αναχωρεί για την Αθήνα, όπου ο Αιγέας υποσχέθηκε να της παράσχει καταφύγιο. Προφητεύει, επίσης, τον θάνατο του Ιάσονα, από χτύπημα σαπισμένου δοκαριού της Αργούς. Η προφητική ρήση της αποτελεί μάλλον μία ακόμη ένδειξη, εκτός του τρόπου διαφυγής, για την παρουσίαση της Μήδειας με θεϊκά χαρακτηριστικά στην έξοδο του έργου.
- **Στ. 1389-1414:** το έργο κλείνει με μια τελευταία στιχομυθία των δύο χαρακτήρων (οι πέντε τελευταίοι στίχοι του Χορού θεωρούνται αμφίβολης γνησιότητας), στην οποία ο Ιάσωνας παρακαλεί την Μήδεια να του επιτρέψει να αποχαιρετήσει για τελευταία φορά τα παιδιά του, χωρίς το αίτημά του να ικανοποιείται. Η τραγικότητά του, έτσι, κορυφώνεται.

4. Ενδεικτική βιβλιογραφία

- Arnott, W. G., "Off-stage cries and the choral presence. Some challenges to theatrical conventions in Euripides", *Antichthon* 16 (1982), 35-43.
- Collinge, N. E., "Medea ex machina", *CP* 57 (1962), 170-172.
- Cunningham, M. P., "Medea ἀπὸ μηχανῆς", *CP* 49 (1954), 151-160.
- Dunn, F. M., "Euripides and the rites of Hera Akraia", *GRBS* 35 (1994), 103-115.
- Easterling, P. E., "The infanticide in Euripides Medea", *Yale Classical Studies* 25 (1977), 177-191.
- Hamilton, R., "Cries within and the tragic scene", *AJP* 108 (1987), 589-599.
- Johnston, S. I., "Corinthian Medea and the cult of Hera Akraia", στο Clauss και Johnston, *Medea. Essays on Medea in myth, literature, philosophy and art*. Princeton 1997.
- Mastronarde, D. J., "Actors on high: the skene roof, the crane, and the gods in attic drama", *Classical Antiquity* 9 (1990), 247-294.
- Mastronarde, D. J., *Ευριπίδου Μήδεια*. Μετάφραση Δ. Γιωτοπούλου, επιμέλεια μετάφρασης Μ. Χριστόπουλος. Αθήνα, Πατάκης 2006.
- McDonald, M., "Medea as politician and diva: riding the dragon into the future", στο Clauss και Johnston, *Medea. Essays on Medea in myth, literature, philosophy and art*. Princeton 1997.
- Newton, R. M., "Ino in Euripides' Medea", *AJP* 106 (1985), 496-502.
- Page, D. L., *Ευριπίδη Μήδεια*. Μετάφραση Γ. Γιατρομανωλάκης. Αθήνα, Καρδαμίτσα 1990.
- Στεφανόπουλος, Κ. Θ., *Ευριπίδης. Μήδεια*. (μετάφραση). Αθήνα, Κίχλη 2012.
- Χριστόπουλος, Μ., *Μιμήσεις πράξεων. Αφήγηση και δομή στις τραγωδίες των κλασικών χρόνων*. Αθήνα, Ελληνικά Γράμματα 2002.